

THE 1ST ANNUAL CONFERENCE OF
ETHIOPIAN CULTURAL STUDIES

አንደኛው አመታዊ የኢትዮጵያ ባህል ፕሮጀክት ኩባንያ

December 28 & 29, 2004
ታህሳሥ 19 እና 20/1997

Abstract
አጠቃሎ

ADDIS ABABA UNIVERSITY CULTURAL CENTER

አዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የባህል ማዕከል

Acknowledgment

The Addis Ababa University Cultural Center would like to thank *The Office of Associate V/President for Research and Graduate Programs of Addis Ababa University* and *MOHA Soft Drinks Industry Share Company* for their financial and material support.

Understanding Political Culture In a Multi-Cultural Society: The Case of Ethiopia	2
Abebe Asamere	
Culture and Disability: The Situation of Blind Women in Addis Ababa, Ethiopia	4
Dr. S.K.Mohapatra	
Culture and Environment	6
Shimels Syoum	
A Brief View on Globalization and its Effect on Cultural Identity	7
Eyob Balcha	
Wata Wedows and Their Mourning Ritual	8
Ayahu Legesse	
Indigenous Art as an Aspect of Indigenous Development	9
Daniel Seifemichael	
Culture and Sport:Focusing on Baisc physical and Nutritional Intervention on the Performance of the National Football Team	10
Wendmu Taddesse	
ባህል በሌቶች የትምህርት እና የአስተዳደር ተሳትፎ ላይ ያለው አስተዳደር ተፅዕኖ	11
መስፍን መሰለ	
ከአእምሮ ማስፋፊያና ማደራጃ እስከ ባህል ማዕከል	13
አቦነህ አሻግሪ	
ትያትር እንደ የፖለቲካ አሳቢ በኢትዮጵያ፣ አዕንሉት "ፕልቅአይን" ተውኔት	15
መሰለ መንግስተአብ	
የቴሌቪዥን ማስታወቂያዎች ስነምግባርና ባህል በኢትዮጵያ	17
ማንተጋፍቶት ስለሺ	
የወሎ አበጋር ተውፊታዊ ስነስርዓት	18
ያሬድ ገ/ሥላሴ	

Understanding Political Culture in a Multi-Cultural Society: The Case of Ethiopia	2
Abebe Asamere	
Culture and Disability: The Situation of Blind Women in Addis Ababa, Ethiopia	4
Dr. S.K.Mohapatra	
Culture and Environment	6
Shimels Syoum	
A Brief View on Globalization and its Effect on Cultural Identity.....	7
Eyob Balcha	
Wata Wedows and Their Mourning Ritual	8
Ayahu Legesse	
Indigenous Art as an Aspect of Indigenous Development	9
Daniel Seifemichael	
Culture and Sport:Focusing on Baisc physical and Nutritional Intervention on the Performance of the National Football Team	10
Wendmu Taddesse	
ባህል በሴቶች የትምህርት እና የእስተዳደር ተሳትፎ ላይ ያለው አስታዊ ተፅኖ	11
መስፍን መስለ	
ከእለምሮ ማስፋፊያና ማደራጃ እስከ ባህል ማዕከል	13
አቦነህ አሻግራ	
ትያትር እንደ የፖለቲካ እሳቤ በኢትዮጵያ! አፅንኦት “ፕልቅለይን” ተውኔት	15
መስለ መንግስተአብ	
የቴሌቭዥን ማስታወቂያዎች ስነምግባርና ባህል በኢትዮጵያ	17
ማንተጋፍቶት ስለሺ	
የወሎ አበጋር ተውፊታዊ ስነስርዓት	18
ያሬድ ገ/ሥላሴ	

Understanding Political Culture in a Multi-Cultural Society: The Case of Ethiopia

Abebe Asamere

Ethiopia is a multi-ethnic nation. Each ethnic group is assumed to have its own culture somehow peculiar to its own members. Culture is expressed or is more understood with its values and day-to-day practices that the members consider as right and wrong, that the members practise as an accepted norm and so on. What is right or wrong, in one culture, however, may not be wrong or right in another culture. This necessitates for having a political environment in which multi-cultural societies need to accommodate their differences in values and practices to build a political society, which is expected to live in co-operation, peace and harmony. A given society as a political community can be promoted and strengthened as the political culture is more conceptualized, popularized, and rooted in the society. Political culture, as an attitude beliefs and values of a society that relate to the political system and political issues, and play a highly transformative role in terms of promoting economic development and political transformation.

In so many situations economic and political transformation may not be conceivable without having a commonly shared values that can be expressed in a political culture. Thus, Political Culture can have a profound influence in shaping the political behavior of a multi-cultural society. It may also have the impact of transforming cultural inertias, which are considered as a barrier to change. Government, civil societies, and free press are the principal actors to promote, inculcate, advocate and pragmatize the values of political culture. Therefore, if there is a concerted effort, genuine commitment, and actual tasks, there is no doubt that the political culture will contribute its own share to the overall national development. So far, however, there seems to be a minimal effort to do so, compared with the magnitude of the problem, i.e. the deep-rooted lack of political culture. Therefore, understanding the essence of political culture and its role for development in a multi-cultural society like Ethiopia needs a critical concern from the government and other concerned parties.

Culture and Disability : The Situation of Blind Women in Addis Ababa, Ethiopia

Dr. Mohapatra

Most of the disability studies are viewed either from medical or social service perspectives. But the cultural formulations and depictions of disability are as varied as novels and movies. Moreover, Anthropology, which is basically concerned with 'culture', is underrepresented in disability studies. Washington post on July 2002 published that one in every twelve is disabled in the world (Washington post, 2002), which reveals the gravity and magnitude of problem in the developed country in the world. In the developing countries the situation is well imagined. Sometimes, it is argued that they may constitute even 20% of the total population in the least developing countries. The perceived economic aspiration between disabled persons and common people appear to be some i.e. income, employment, etc, are accorded high priority. But the major needs of the disabled persons remain unsatisfied and is perceived as 'charity'.

The situation of disabled women is more acute. According to estimation, about 300 million women and girls with disability and most of them live in developing and resource poor countries. Some national studies in primary industrial countries have identified that disabled girls and women were receiving significantly fewer services than disabled men and boys including rehabilitation, healthcare, education, assistance technology, vocational training and employment. This provides the ample picture of 'double discrimination' in the society. A detailed global picture on how gender and disability intersect is not yet possible because the research has been quite limited and often clouded by interest factors like violence, abuse, sexual and reproductive rights, etc.

Ethiopia is one of the least developing countries in the world. According to 1997-98 census 5.48% of the total population are persons with all types of disabilities. In the census operation of 1984 the percentage came down to 3.8%, which may be due to inadequate coverage or lack of proper definition of disability. Basing on the statistics of 1984, UNICEF made another study on situation of women and children in Ethiopia in 1990. Accordingly, 3.5% for the rural and 4% urban were recorded to have disabilities. More acutely, "42% of the total number of persons of the disabilities suffered from total of partial blindness" (IER, 1995). WHO estimates in 2001, that the people with disabilities vary between 7-10% of the total population (ILO, 2003:3).

In the present paper an attempt has been made to look in to the major causes and cultural construct of blindness particularly among the women with both rural and urban background. In specific, how such disabilities in general and blind women in particular are defining themselves as 'cultural minority' in terms of identity, relationship, employment, sexuality, motherhood and aging. The tools for research include cultural biography, administration of interview schedule, focus group discussion, etc. Since getting a large sample along with adequate cooperation is not viable to identify the cross sectional study, the in depth case study are used to support the collection of data. The finding of the research, not only be helpful in identifying the needs and understanding the blind women from cultural perspectives but also help to policy makers and administrators to assess and formulate the programs accordingly, and to assess the significant problems of the society.

Culture and Environment

Shimels Seyoum

Defining culture and environment broadly and narrowly, and correlating culture and environment briefly, this paper examines and compares culture and environment. Moreover, this paper presents the philosophical basis i.e. the environmental-ethics approach towards culture. Expanding some views of ecological conceptions, this paper also discusses the moral, right and liberty of humans and non-humans. The role of indigenous knowledge, traditions, culture and religion for protecting environment are also examined critically. Generally, in this paper, the contribution of culture and environment for sustainable development, as a theme, is analyzed philosophically.

A Brief View on Globalization & its Effect on Cultural Identity

Iyob Balcha

Culture, as mostly agreed by many social scientists, can be defined as "a set of practices and beliefs that persists over several generations". But each Culture has its own personality. The fact that we are all humans does not mean that we are all the same; rather we have many cultures as we have many societies all over the world. But we need to know that culture is never static, rather dynamic. We are always in the transformation process, which is gradual or time taking, may be a generation or two, on the other hand, culture, in spite of its continuous process of change, gives a community a sense of identify, dignity, continuity, security and binds society together.

There, what is most important is that, a society's identity is determined by the commonly shared norms & values among its members i.e. culture. The identity of an individual cannot go far beyond the social environment in which he/she is socialized or enculturated to express his/her objective reality towards others.

In addition to all these, besides the inevitable process of social and cultural change, there is also a worldwide phenomenon, which can have a determining influence on the process, i.e. globalization. The process of globalization, which aims at bringing the world under a single context of cultural, political & economic atmosphere greatly, affects the degree of social change as well as cultural identity of people around the world. At this point, I am not trying to deny the benefits of globalization rather saying that the opportunities for development and growth & great risks are found in all dimensions of the globalization process.

Wata Widows and Their Mourning Ritual

Ayehu Legesse

Customary mourning practice is one of the harmful traditions in Ethiopia. In one way or another a huge number of ethnic groups are obliged to lead life full of extreme mental or physical sufferings. Among these people, *Wata* women found at *Washgulla* peasants village East *Shoa Zone* of Oromia Regional State are facing the serious privations resulting from customary mourning practice.

Of all possible health hazards that emanate from customary mourning, *Wata* women agonize problems like: bad odour, skin itch, irritation, filthy, becomes full of lice, and other dermatitis's. These women are forced to stay in such a horrifying situation from one to two years depending upon some conditions. During this long period of time it is customarily proscribed that they are obliged to stay without: having bath, cutting their nails, shaving or anointing their hair, sexual intercourse, and so on.

Besides, after mourning ceremony, these sad women are required to practice the culture of widow inheritance. But, during the mourning period the inheritor, brother-in-law, should not be engaged in any sexual intercourse except controlling the resource and family of his late brother. This obstruction would adversely affect the biological needs of these women and bring about depression, loneliness, frustration and hopelessness.

So much so that, whether they are in mourning period or not *Wata* women make pots; in addition to other agricultural and homestead activities and transport goods produced to markets for selling. In these local markets, too, they face the problems of gossip, pointing at, discriminations and the like.

All other things remaining constant, today some changes are prevailing in the study area even though continuity of traditions is also there. Women have already realized the negative effects of the customary action and started materializing some counter actions.

Indigenous Art as an Aspect of Indigenous Development

Daniel SeifeMichael

The study shows the aspects of indigenous "Arts", which are native to a particular society, are one of the major elements in the over all development of that society. Since 'Art' and 'Development' have a wide and deep concept, the paper begins with defining the terms with particular emphasis on the nature, existence of indigenous Art and Development. The factors related to Ethiopia are the focus of the paper.

The paper also tries to uncover the relationships that exist between 'Art' and 'Development' holding their mutual inter-dependence. After identifying some relevant examples and historical experiences, the paper reflects the possibility of employing indigenous art for development in a multi-cultural nation like Ethiopia.

Culture and Sport: Focusing on Basic Physical and Nutritional Intervention on the Performance of the National Football Team.

Wondimu Tadesse

Department of Physical Education and Sport is a social cultural product. In one society the purpose of sport may emphasize the value of competition, this is true of the game of football in Ethiopia. This study aims at investigating why the performance of the national football team of Ethiopia declines of the performance of the team. To conduct the research descriptive survey was employed. Even though considerable progress has been made in introducing the game in the country little is understood about the mechanism that improves the performance of the national team. Available data suggest that the quality of the performance of players in their clubs has a significant impact on the excellence of playing football in the national team. As the survey indicates, we know very little about the status of coaching and football performance in Ethiopia. Previous reports on the subject under discussion, if at all exist, are very old, fragmentary and incomplete. This paper focuses on the national football team that had been exposed to different training styles in their clubs before they joined the national team. The main objective of the investigation is to assess the physical and nutritional factors and to suggest attainable alternatives that would promote the performance of the national football team. The purpose of the study is to ascertain: a) the relative importance of selected attributes of the performance development of the national football team; b) the extent of agreement in opinions among professionals in the field; c) the extent of agreement in opinions among the national team players; d) to propose a procedure for a better development of football performance in the country.

ባህል በሴቶች የትምህርት እና የአስተዳደር ተሳትፎ ላይ ያለው አሉታዊ ተፅዕኖ

መስፍን መሰለ

ባህል የሚለው ጽንሰ-ሀሳብ እጅግ ሰፊና በርካታ ጉዳዮችን አካቶ የያዘ ነው። በአጠቃላይ ባህል ቁሳዊና ህሊናዊ ሀብቶችን ያካትታል። ቁሳዊ ባህል በእጅ የሚዳሰሱና በዓይን የሚታዩ ሰው ሠራሽ ሀብቶች ሲሆኑ፤ ህልናዊ የሚባሉት ደግሞ በእጅ የማይዳሰሱ ነገር ግን በጆሮ የሚለሙና በዓይን የሚታዩ እንደ የጋብቻ ሥነ ሥርዓት፣ የለቅሶ ሥነ ሥርዓት፣ የሙዚቃ፣ የእምነት፣ የሃይማኖት፣ የልዩ ልዩ ስሜት መግለጫ የሰውነት እንቅስቃሴዎችና ሌሎች ተመሳሳይ ባህላዊ እሴቶች ናቸው። በተጨማሪም ወግና ልማድ የሚባሉት የአንድ ህብረተሰብ ህሊናዊ የባህል ሀብቶች ተደርገው ይቆጠራሉ።

ባህል በአንድ ሀገር ልማትና እድገት ላይ ቁልፍ ሚና አለው። ሚናው አሉታዊ ወይም አወንታዊ ሊሆን ይችላል። ስለሆነም በአንድ ህብረተሰብ ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ሕይወት ውስጥ መሠረታዊና ዘላቂ ለውጥ ለማምጣት ባህል የሚኖረው ድርሻ ከፍተኛ ነው። ከዚህ አኳያ በአማራው ኅብረተሰብ ሴቶች በትምህርትና በአስተዳደር ጉዳዮች ሊኖራቸው በሚገባው ተሳትፎ ላይ የባህል ሚና ከፍተኛ ነው።

በአማራው ኅብረተሰብ የሴቶች የትምህርትና የአስተዳደር ተሳትፎ ላይ ባህል አሉታዊ ተፅዕኖ ሲያደርስ ይስተዋላል። የሴቶች የትምህርት ተሳትፎ ከወንዶች ጋር ሲነጻጸር ዝቅተኛ ነው። ሴቶች በትምህርት ቤት የሚኖራቸውን ተሳትፎ ከሚገድቡ ነገሮች አንዱ ባህል ነው። በተለያዩ ባህላዊ ምክንያቶች ወላጆች ቤት ልጆቻቸውን ወደ ትምህርት ቤት ለመላክ ትኩረት አይሰጡም። ወደ ትምህርት ቤት የተላኩ ሴቶች ልጆችም

ትምህርታቸውን እንዳይከታተሉ የሚያደርጉ ምንጫቸው ባህል የሆኑ በርካታ እንቅፋቶች ያጋጥሟቸዋል። የቤት ውስጥ ሥራዎችን በመሥራት እናትን ማገዝ ከሴት ልጆች ይጠበቃል። ከዚህም በላይ ወላጆች እንደ ተሠማርበት የሥራ ዓይነት ገቢ ሊያስገኝ የሚችል ሥራ መሥራት ከሴት ልጆች ይጠበቃል። በገጠር በሚኖረው የአማራው ጎብረተሰብ ዘንድ ሴት ልጆችን በሰጋ እድሜያቸው መዳር የተሰመደው ነው። ይህ መሆኑ ከሚያስከትላቸው በርካታ ችግሮች መካከል አንዱ ሴት ልጆች በሰጋ እድሜያቸው የልጅ እናት እንዲሆኑ ማድረግ ይጠቀሳል። ስለሆነም ሴት ልጆች የእናትነትና የሚስትነት ተግባራቸውን ለመወጣት የሚያስችላቸውን ስልጠና በሕፃንነታቸው በወላጆቻቸው ሴት መስጠት በብዙዎቹ ወላጆች ትኩረት የሚሰጠው ጉዳይ ነው። እነዚህ ከንዋጌዎች ሴት ልጆች ትምህርት ቤት እንዳይገቡ የገቡትም በትምህርታቸው እንዳይገፉና እንዲያቋርጡ ምክንያት ይሆናሉ። ይህ መሆኑም ሴቶች በህብረተሰባቸው ውስጥ የሚኖራቸው ማህበራዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ፖለቲካዊ ተሳትፎ ውሉን እንዲሆን ያደርጋል።

ጎብረተሰቡ ስለሴቶች ያለውን የተዛባ አመለካከት በተለያዩ የስነ-ቃል ዓይነቶች ሲያጠናክርም ይስተዋላል። ስለሆነም በስነ-ቃል አማካይነት የሚደረገው የመረጃ ልውውጥ የሴቶችን መማርና በአስተዳደር ጉዳዮች ላይ መሳተፍ በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ በአሁኑኛቸው የሚሰበኩ ልዩ ልዩ የስነ-ቃል ዓይነቶች ይኖራል። ይህም ሴቶች በትምህርትና በአስተዳደር ጉዳዮች በሚያደርጉት ተሳትፎ ላይ እንቅፋት እንደሚሆን ይታመናል። በመሆኑም ባህል የፈጠረውን የተዛባ አመለካከት በመገንዘብ የሴቶችን የትምህርትና የአስተዳደር ተሳትፎ ከፍ ለማድረግ የሚያስችል ዘዴ መቀየስ ይቻላል።

ከአእምሮ ማስፋፊያና ማደራጃ እስከ ዩኒቨርሲቲ ባህል ማዕከል

አቦነህ አሻግራ ዘየሰሰ

የከፍተኛ ትምህርት ተቋም፣ በመበደኛ የትምህርት ኘሮግራሙ ለተማሪው የሚያስተላልፈው ዕውቀት በባህርዩ ውስን ነው። እንደን ተማሪ ብቁ ዜጋ ለማድረግ የሚያስፈልገን ዕውቀት በሙሉ አስጨብጦና አስፀርጾ ለማስመረቅ ለመደበኛ የትምህርት ስርዓት የሚቻለው አይደለም። በማህበራዊና ተፈጥሮአዊ ሳይንስ እንዲሁም በስነጥበብ መስክ የሚሰጡ የትምህርት ዓይነቶች ሲተላለፉ በአይነትም፣ በብዛትም ከጊዜ ጋር ተመጥነው ነው። ነቢያዊነትን አጥብቀው ገቢራዊነትን የሚያላሉ ሆነው በሚገኙበት ወቅት ደግሞ በተማሪው የዕውቀት ስርፀትና ማህበራዊ ጠቀሜታ ላይ የሚኖራቸው አሉታዊ ጫና፣ ባኳያውም በአንድ አገር ልማት ላይ የሚያሳድሩት ተፅዕኖ በቀላሉ የሚገመት አይሆንም።

ከትምህርት ፋይዳ ውስጥ አንደኛው ምናልባትም ዋነኛው፣ ለሰው ልጅ ቁሣዊና መንፈሳዊ ዕርካታ ወሳኝ ሚና የመጫወቱ ጉዳይ ነው። የሰው ልጅ ፖለቲካዊ፣ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ፍላጎት የሚሰምርበትንና የሚሟላበትን፣ ከዚያም አልፎ ለዘላቂታው አስተማማኝ የሚሆንበትን እቅም መፍጠር ነው። ይህ እቅም ደግሞ በክፍል ውስጥ የሚሰጥ ገለፃ፣ በቤተ መጻህፍትና በቤተ ተሞክሮ ቆይታ ብቻ ሊገነባ የሚከብድ ነው።

ከመደበኛ ትምህርት ለዓት ውጭ በተማሪው ተነሳሽነትና የዝንባሌ ግፊት የሚከናወን ማህበራዊ ተሳትፎ ሊታከል ግን የተሻለ እቅም ይፈጠራል። የተሟላ ሰብዕና ያለውን ዜጋ ለማፍራት ፅኑ መሠረት ይጥላል። ከትምህርት ጊዜ ውጭ ለሚከናወን የተማሪው ማህበራዊ ተሳትፎ ደግሞ እራሱን የቻለ ተቋም፣ ሥፍራና ምቹ ሁኔታ ሊፈጠርለት የግድ ይላል።

ትያትር እንደ የፖለቲካ እሳቤ በኢትዮጵያ፤
አዕንኦት “ጥልቅአይን” ተውኔት

መሰለ መንግስተአብ

ይህ የጥናት ወረቀትም፤ ከፍተኛ ትምህርት በአገራችን ከተቋቋመ ጊዜ አንስቶ ተማሪው ከመደበኛው የትምህርት ኘርግም ውጭ በማህበራዊ ተሳትፎ ውስጥ የተንቀሳቀሰበትን የዛሬውን ባህል ማዕከል ታሪክ እየቃኙ በዕድገት ሂደቱ የከሰቱትን ችግሮችና መፍትሄዎችን ለማሳየት የታቀደ ነው። የዕድገት ሂደቱን የተከሰቱትን ችግሮችና መፍትሄዎችን ለማሳየት የታቀደ ነው። የዕድገት ሂደቱን ማስተዋሉ ለወደፊቱ የባህል ማዕከል ዕድገት የሚያበረክተው ቁም ነገር አለ ከሚል ዕምነትም በመነሳትም ነው። በሌላ በኩልም የዛሬውን ባህል ማዕከል ከዚህ ያደረሱ የተግባር ሰዎች በሕይወት እያሉ ታሪኩን እጥንቶ ለወደፊቱ እንባቢ ማስተላለፉ፤ እንዲሁም ማዕከሉን ከተሻለ ደረጃ ሊያደርሱ ይችላሉ የተባሉ ሃሳቦችን ማስገዘፍ፤ ሊተገበሩ ከሚገባቸው ትምህርታዊ ግዴታዎች አንዱ መሆኑ ስለታመነበት ነው።

ከላይ የተጠቀሰውን አይነት ተቋም ለመመስረት የኒሽርሊቲያችን በተለያዩ የዕድገት ደረጃዎች የተለያዩ ጥረቶችን እካሄዷል። ጥረቶቹም የዛሬውን የባህል ማዕከል አሁን ካለበት ደረጃ ላይ ሊያደርሱት በቅተዋል።

የኢትዮጵያ ዘመናዊ ትያትር ጀማሪ ይብዛም ይነስም ከኢትዮጵያ ዘመናዊ ስርዓተ መንግስት እጀማመር ጋር ተዛማጅነት አለው። ይኸውም እጅግ በጣም ጥቂት የሆኑ ኢትዮጵያውያን ወደ ውጭ ሃገር እየሄዱ የውጭውን ዓለም ትምህርት እንዲቀስሙ ማድረግ የተጀመረው በአፄ ቴዎድሮስ ዘመን እንደነበረ ቢነገርም ቂሉ እንደመርሃ ግብር ታስቦበት ሰፋ ባለ ሁኔታ በርከት ያሉ ኢትዮጵያውያን ለትምህርት ወደ ውጭ እንዲሄዱ ይደረግ የነበረው ግን በአፄ ሚካኤል ዘመን ነው።

የነዚህ ኢትዮጵያውያን ወደ ውጭ ሃገር መሄድ በኢትዮጵያውያን የፖለቲካ ርእዮተዓለማዊ አስተሳሰብ ላይ የዘመናዊነትን ፍንጭ ማመላከት እንደቻለው ሁሉ እግረመንገዱን ለኢትዮጵያ ዘመናዊ ትያትር መወለድም ምክንያት ሆኗል። እዚህ ላይ የኢትዮጵያ ዘመናዊ ትያትር ማለቱ ከኢትዮጵያ ባህላዊ ቲያትር (traditional drama) ለመለየት ስል የተጠቀምኩበት አይደለም። እንዲያውም በእኔ ግንዛቤ የባህላዊ ቲያትር ዘልማድ በኢትዮጵያ ታሪክ ውስጥ አልታየም። ነገር ግን የቲያትርን ይተበሃል ከጥንታዊቷ ግሪክ (አለዚያም እንደ እንዳንድ ተመራማሪች አባባል ከግብፅ) ለተረከቡ ሃገሮች ዘመናዊ ቲያትር ከባህላዊ ቲያትር እንዲሠርዕ ግድ ስለማይል ኢትዮጵያ ያለባህላዊ ትያትር ዕንስት እንዴት የዘመናዊ ትያትርን ልደት እየች? የሚል ጥያቄ እንደማይነሳ እገምታለሁ።

ይሁን እንጂ የኢትዮጵያ ዘመናዊ ቲያትር በመዋቅሩ የውጪውን ዓለም መልክ ቢይዝም በገፁ-ባህሪያት፤ በጭብጥና በርዕስ ጉዳይ አስተዳደር ረገድ እንዳለ የውጪውን ዓለም በመገልበጥ ተጀምሯል ለማለት አይደለም። እንዲያውም የተከለ ሃዋርያት ተከለ ማርያም ፋቡላ (ያውሬዎች ኮሜዲ) በቲያትራዊ አቀራረቡ ዘመናዊነትን የቀመሠ የመጀመሪያው ኢትዮጵያዊ

ትያትር ሲሆን ቢያንስ ለሁለት አበይት ቁምነገሮች የተፃፈና የተደረከ እንደሆነ ይነገራል። እነሱም፦

1ኛ. ተክለሃዋርያት ተክለማርያም የዘመናዊ ቲያትር ኪናዊ መዋቅር

በኢትዮጵያ በውል አለመታወቁ ስላሳለባቸው አቅጣጫን ለማሳየት፤

2ኛ. ተክለሃዋርያት ተክለማርያም በእንስሳት ባህሪ ውክልና የልጅ ኢያሱን

ዘመነ መንግስት ለመገለፅ፤ የሚሉ ቁምነገሮች ናቸው።

እነዚህ ሁለት አበይት ቁምነገሮች እንደዚሁ ሌሎች ሁለት ቁምነገሮችን ያስጨብጡናል።

1ኛ. ከተክለ ሃዋርያት ፋቡላ በፊት በኢትዮጵያ የዘመናዊ ቲያትር

አቅርቦት እንደነበረ የሚያሳይ ነገር እንዳልነበረ እና፤

2ኛ. ይኸው ፋቡላ የተሠኘው የመጀመሪያው የኢትዮጵያ ዘመናዊ

ቲያትር ፖለቲካዊ ቃና ያለው ኢትዮጵያዊ ርዕሰ ጉዳይ ይዞ የተነሳ

ነበር የሚሉ ናቸው።

የዚህ ጥናት አብይ ጉዳይም የኢትዮጵያ ቲያትር ከኢትዮጵያ ዘመናዊ ስርዓተ መንግስት እመሰራረት ጋር ያለውን ተዋስቦ በዳራነት በማስቀመጥ ቲያትር በኢትዮጵያ እንደ አንድ የፖለቲካ እሳቤ ሆኖ የጠቀመበትን ሁኔታ ማሳየት ይሆናል። ጥናቱ አፅንኦቱንም ጥልቅ አይን በተሰኘው ተውኔት ላይ ያደርጋል።

ስነ-ምግባርና ባህል በኢትዮጵያ የቴሌቪዥን ማስታወቂያዎች ውስጥ

ማንተጋፍቶት ስለሺ

ማስታወቂያ በባህሪው ጥንቃቄ ካልታከለበት የሰዎችን ስሜት ለመንካት እጅግ ሲበዛ የተመቻች ሆኖ ይገኛል። በተለይ የቴሌቪዥን ማስታወቂያዎች የጾታ እና የእድሜ ገደብ ሳይታከልባቸው በድንገት ለሁሉም ተመልካቾች የመታየት እድላቸው ሰፊ በመሆኑ እጅግ ሲበዛ ጥንቃቄን ይሻሉ። እያንዳንዱ ተመልካች በማስታወቂያው ለሚተላለፉት ነገሮች የየራሱን ትርጓሜ ስለሚሰጥም በማስታወቂያዎቹ የመልእክት ይዘት ላይ የሰከነ ስራ መስራት አለበት። የሆነው ሆኖ ግን አብዛኛውን ጊዜ ማስታወቂያዎች በዋነኛነት ከሚይዙት ሽያጭን ማስፋፋት ዓላማ አንፃር ለስነ-ምግባርና ባህል እምብዛም ተገዢ ሲሆኑ አይታዩም። ይህ ሁኔታ የቴሌቪዥን ማስታወቂያዎች የሚመለከተውን ማህበረሰብ በቀላሉ ስለሚጎዳ ማስታወቂያዎች ስነ-ምግባርና ባህልን በተመለከተ ሊከተሏቸው የሚገቡ ፖሊሲዎችና መመሪያዎች ሊኖሩ ይገባል።

በሀገሪቱ ብቸኛ የሆነው የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን በማስራጫ ጣቢያው በኩል ለሚያልፉት ማስታወቂያዎች ምን ያህል ክትትል ያደርጋል? ለህብረተሰቡ ስነ-ምግባርና ባህል አንዳች ትኩረት ሳይሰጡ የሚወጡትን ማስታወቂያዎች እስከምን ድረጃ ይቆጣጠራል? ማስታወቂያዎቹ የህብረተሰቡን ስነ-ምግባርና ባህል የጠበቁ እንዲሆኑ ያስቀመጣቸው ፖሊሲዎችና መመሪያዎች ምን ይመስላሉ? እነዚህን መመሪያዎች ከሌሎች የማስታወቂያ እድገታቸው ከፍተኛ ድረጃ ላይ ከደረሱ ሀገራት ጋር ሲነፃፀሩ በምን ድረጃ ላይ ይገኛሉ? የሚሉትን ወሳኝ ጥያቄዎች በማንሳት ጠለቅ ያለ ትንታኔ ለመስጠት ይሞክራል።

ትያትር ሲሆን ቢያንስ ለሁለት አበይት ቁምነገሮች የተፃፈና የተደረከ እንደሆነ ይነገራል። እነሱም፦

1ኛ. ተከለሃዋርያት ተከለማርያም የዘመናዊ ቲያትር ኪናዊ መዋቅር

በኢትዮጵያ በውል አለመታወቁ በላሳሰባቸው አቅጣጫን ለማሳየት፤

2ኛ. ተከለሃዋርያት ተከለማርያም በእንስሳት ባህሪ ውክልና የልጅ ኢያሱን

ዘመነ መንግስት ለመገለጽ፤ የሚሉ ቁምነገሮች ናቸው።

እነዚህ ሁለት አበይት ቁምነገሮች እንደዚህ ሌሎች ሁለት ቁምነገሮችን ያስጨበጡናል።

1ኛ. ከተከለ ሃዋርያት ፋቡላ በፊት በኢትዮጵያ የዘመናዊ ቲያትር

አቅርቦት እንደነበረ የሚያሳይ ነገር እንዳልነበረ እና፤

2ኛ. ይኸው ፋቡላ የተሠኘው የመጀመሪያው የኢትዮጵያ ዘመናዊ

ቲያትር ፖለቲካዊ ቃና ያለው ኢትዮጵያዊ ርዕሰ ጉዳይ ይዞ የተነሳ

ነበር የሚሉ ናቸው።

የዚህ ጥናት አብይ ጉዳይም የኢትዮጵያ ቲያትር ከኢትዮጵያ ዘመናዊ ስርዓተ መንግስት አመሰራረት ጋር ያለውን ተዋሕዶ በዳራነት በማስቀመጥ ቲያትር በኢትዮጵያ እንደ አንድ የፖለቲካ እሳቤ ሆኖ የጠቀመበትን ሁኔታ ማሳየት ይሆናል። ጥናቱ አዕንላቱንም ጥልቅ አይን በተሰኘው ተውኔት ላይ ያደርጋል።

ስነ-ምግባርና ባህል በኢትዮጵያ የቴሌቪዥን ማስታወቂያዎች ውስጥ

ማንተጋፍቶት ስለሺ

ማስታወቂያ በባህሪው ጥንቃቄ ካልታከለበት የሰዎችን ስሜት ለመንካት እጅግ ሲበዛ የተመቻቸ ሆኖ ይገኛል። በተለይ የቴሌቪዥን ማስታወቂያዎች የጾታ እና የእድሜ ገደብ ሳይታከልባቸው በድንገት ለሁሉም ተመልካቾች የመታየት እድላቸው ሰፊ በመሆኑ እጅግ ሲበዛ ጥንቃቄን ይሻሉ። እያንዳንዱ ተመልካች በማስታወቂያው ለሚተላለፉት ነገሮች የየራሱን ትርጓሜ በለሚሰጥም በማስታወቂያዎቹ የመልእክት ይዘት ላይ የሰከነ ስራ መስራት አለበት። የሆነው ሆኖ ግን አብዛኛውን ጊዜ ማስታወቂያዎች በዋነኛነት ከሚይዙት ሽያጭን ማስፋፋት ዓላማ እንጂ ለስነ-ምግባርና ባህል እምብዛም ተገዢ ሲሆኑ አይታዩም። ይህ ሁኔታ የቴሌቪዥን ማስታወቂያዎች የሚመለከተውን ማህበረሰብ በቀላሉ ስለሚጎዳ ማስታወቂያዎች ስነ-ምግባርና ባህልን በተመለከተ ሊከተሏቸው የሚገቡ ፖሊሲዎችና መመሪያዎች ሊኖሩ ይገባል።

በሀገሪቱ ብቸኛ የሆነው የኢትዮጵያ ቴሌቪዥን በማሰራጫ ጣቢያው በኩል ለሚያልፉት ማስታወቂያዎች ምን ያህል ክትትል ያደርጋል? ለህብረተሰቡ ስነ-ምግባርና ባህል አንዳች ትኩረት ሳይሰጡ የሚወጡትን ማስታወቂያዎች እስከምን ድረጃ ይቆጣጠራል? ማስታወቂያዎቹ የህብረተሰቡን ስነ-ምግባርና ባህል የጠበቁ እንዲሆኑ ያስቀመጣቸው ፖሊሲዎችና መመሪያዎች ምን ይመስላሉ? እነዚህን መመሪያዎች ከሌሎች የማስታወቂያ እድገታቸው ከፍተኛ ድረጃ ላይ ከደረሱ ሀገራት ጋር ሲነፃፀሩ በምን ድረጃ ላይ ይገኛሉ? የሚሉትን ወሳኝ ጥያቄዎች በማንሳት ጠለቅ ያለ ትንታኔ ለመስጠት ይሞክራል።

የወሎ አበጋር ቱፊታዊ ስነ ስርዓት

ያፌድ ገ/ሥላሴ

“የወሎ አበጋር ቱፊታዊ ስነ ስርዓት” በሚል ርዕስ የሚቀርበው ጥናታዊ ጽሁፍ አጠቃላይ ሃሳብ ስንመለከት አበጋር ማለት በወሎ ሰዎች ሲጣሉ፤ ሲጋደሉ ወይም ሌላ ችግር ሲመጣ የሚያስታርቅና ጥቁር ደም የሚያደርቅ ባህላዊ ጽኑ ማለት ነው። “አበጋርና ልጅ በሰው ገንዘብ ያለቅሳል” ይባላል። አበጋር ይሁን ያለውን ያፈረሰ ይሞታል። ከትውልድ ወደ ትውልድ የሚተላለፍ መከራ ይደርስበታል ተብሎ ይታመናል።

ጥናቱም በሁለት አበይት ምዕራፎች ተከፍሏል። በጥናቱ መጀመሪያ መግቢያ የሚኖረው ሲሆን በምዕራፍ አንድ የአበጋር ምንነት፤ የአበጋር ቱፊታዊ ስነ ስርዓትና የአበጋር ቱፊታዊ ስነ ስርዓት ህግና ደንብ በዝርዝር ለማሳየት ይሞክራል። በሁለተኛው ምዕራፍ የአበጋር ባህላዊ ጽኑነት ከዘመናዊ ፍርድ ቤት ጽኑነት አንጻር እና የአበጋር ቱፊታዊ ስነ ስርዓት ማህበራዊ ጠቀሜታ ምን መልክ እንዳለው በሰፊው ይቀመጣል።

በማጠቃለያው የጥናቱ አቅራቢ በመፍትሄ ሃሳብነት የሚያስቀምጣቸው ነጥቦች ይካተታሉ። በመጨረሻም የዋቢ መጻህፍት፤ የቃለ መጠይቅና የመረጃ ምንጮችና አባሪዎች ይኖሩታል።

ጥናቱ የሚጠናበት መንገድም ቱፊታዊ ስነ ስርዓቱ በሚከናወንበት ቦታ ተገኝቶ በመመልከት፤ በመቅረጽ ድምጽና በሌሎች ጠቃሚ ናቸው ተብሎ በታመነባቸው መንገዶች ለጥናቱ ጠቀሜታ አስተዋጽኦ የሚያበረክቱ ለዎችን ወሎ ድረስ በመሄድ ቃለመጠይቅ በማድረግ ጥናቱ ይጠናል። በተጨማሪም ለጥናቱ ጠቃሚ የሆኑ የንድፈ ሃሳብ መጻህፍት (Theory Books) እና የሌሎች የጽሁፍ መረጃዎችን ለመጠቀም ይሞክራል።